

„ЗАСТАВА“ излази трипут у недељу, средом, петком и недељом.

Цена је на годину 12 фор. на по год. 6 фор. на четврт године 3 ф. на месец 1 фор. а. вред. за Аустрију, а за Србију на годину 120 гроша на по год. 60, а на четврт године 30. гроша.

ЗАСТАВА.

Огласи се рачунају по личини врста, које из гармонта заузимају, и за сваку врсту плаћа се увек по 6 нов., за жиг увек по 30 п. Дописи се шаљу уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВА“ у Нови Сад, у кући број 858. код „златног једнорога.“

Број 26.

У Новоме Саду у среду 4. марта 1870.

Год. V.

У Новом Саду 3. марта.

Како се бечка влада јако заглавила у калужу својих политичких грехова, које је починила према свима странкама, и у свима питањима државним, мислило се да ће је и „највернији“ оставити у гледишта далматинског. Но као да је Аустрији суђено да је на одсек прогнати доведе баш ово грађанско министарство. Адресни одбор бечког рајхсрата усвојио је предлог овај: „царска наредба од 12. окт. 1869. год. на супрот наступившем оружјаном отпору против закона усваја се и проглашује за оправдану“. С тим су наравно отпали сви други предлози којима је циљ била: изјавити неповерење данашњем министарству бечком. Министар-председник у одбору пре гласања о томе предлогу изјавио је, да би глас неповерења поставио за услов демисију министарства, што је на сваки начин и помогло да се горњи предлог усвоји.

Жалосна појава за владу која се тим начином одржава.

Дебата о галичкој резолуцији у адресном одбору једва је једном свршена. И одбор и министарство изјавише, да им је немогуће пристати на захтев Пољака. Према томе да бисмо да нема изгледа ни у самом „рајхсрату“ да ће резолуција примљена бити.

Што су сви други политичари одмах у почетку увидели, то се зблило. Само Пољаци немогуће и нехтедоше предвидети исход своје политике. Сад су сто обогатени опет једним сопственим искуством више, али уједно и посрамљени. Кад нису хтели оставити бечку владу онда, кад би могли и својој и општој славенској ствари својим изласком из „рајхсрата“ користити, сад та влада која их више не треба, од своје стране их напушта, казујући им јасно и разговетно да им неможе ништа од свега што захтевају дати. Красан плод политике опортунитета!

На другом месту овога листа остављамо бројав из Реке, који јасно карактерише незадовољство народа тамошњег са углавном нагодбом са угарском. Према истој може влада мађарска увидети какви ће јој плодови делања падати у крило. Да јој пак та појава равнодушна није, види се из тога што В. Габор у седници саборској од 1. марта предлаже да комисија која се бави с речким стварима одмах ту ствар извиди. Карактеристично је заиста, да се од једног приватног бројава Мађари толико уплаше, да одмах ту ствар пред сабор износе. Међу тим то може Мађарија у неколико бити од користи, јер их ошомине на опрезност, која им је према граници још много нужнија него према Реци. Не напустили мађ. влада досада свој план у питању провинцијалисања војне крајине, будела се усилила да изведе провинцијалисање на свој начин, без утицаја самих крајиника, може се онда догодити да и из крајине, онда већ провинцијала једанпут добије таку вест као ову из Реке, али са таким последицама, које ће пратити веома кајање Мађара. Не желимо бити процори, али се и из мали ствари могу велика зла излети; а ово још није ни мала ствар.

Захтев француског кабинета, да се на концил пусти један француски заступник, налази одава у ватикану, као што вели „Меморијал Диплом.“ и папни посланик у Паризу добио је већ налог, да изјави, да ће француски заступник на концилу бити примљен и предустрет са почашћу која му приличи. По „Констит.“ и друге католичке државе намерне су исти захтев ватикану поставити; но та се вест још нигде не потврђује. — У законодавном телу пријављене су већ интерпелације због концила, и јавно мњење нестрпљиво чека изјаснења која ће влада о том предмету дати.

О nihilisticкој завери у Русији због које су силне особе позатваране још се ништа позитивног не износи на јавност. Само се јавља из Петрограда, да су многе особе испитане и пуштене на слободу, а многим пак забрањено је и даље становање у Петрограду. Влада се труди да значај те завере умали.

Равне Куза који је у једном изборном срезу у Румунији пре кратке времена изабран за земаљског заступника писмом једним, управљеним на председника земаљске коморе захваљујући на поверењу народа изјавио је да неможе избор примити. —

Конференција народне странке.

I. Предходна конференција.

Одбор нар. саборске странке позвао је уљудно пре 4 недеље своје пријатеље како остане чланове те странке, тако и друге родољубе, који се са начелима нар. саб. странке слажу, да за 26. фебр. т. г. у Нови Сад дођу на конференцију ради договора о нар. сабору и разговора о другим народним стварима.

Позиву том одаваше се многи родољуби како већ у предпоследњем броју јависмо, у пркос овом последњем врло рђавом времену и путу, у врло лепом броју. Јасан знак и доказ, како народ наш осећа потребе своје и како нежали труда ни времена на то, да те потребе своје покрије.

У четвртак 26. фебруара згрнуо се многи свет у обштинску дворану гимназијску, и ту се одбору најпре пријавише за чланове конференције од стране општина и то: Ђока Поповић из В. Цркве; Тоша Станић, Јоца Марковић, Павле Грчић; Миша Рогоулић, Алекс. Вукашиновић, Јоца Михајловић — сви из Вуковара; Коста Шумановић, Ђ. Симоновић, Јов. Војновић, Павле Новаковић, Светозар Благојевић — из Шида; Лаза Станојевић, Јоца Богдановић из Руме; Јов. Јовановић парох иришки; Урош Вујић, Ваца Крстић, Никола Николић из Н. Бечеј; Јефта Новић из Ирига; Данило Дмитријевић адв. из Н. Бечеја; Мита Поповић из Ваје; Ђорђе Недељковић из Меленаца; Ђорђе Анђелић и Ђорђе Грујић из Врдица; Стева Бранковић предс. општине из Брањева; Никола Милошевић и др. Светислав Касапиновић из Панчева; Аврам Мишковић предс. општине из Јазва; Кузман Јојић, Алекс. Бељански и Ада Бикић из Турије; П. Чолић парох из Турије; П. Марковић парох из Пироша; др. Бож. Плавшић, Младен Грегоровић, Лаза Каћански; Л. Манојловић из Светомаша; А. Кузман, Л. Кнежевић, В. Петковић, Л. Срђанов, Јов. Пантелић и Св. Јовановић из Футога; Ђ. Илчић, Пера Вукомановић из Земун, Пав. Кречаревић из Срем. Карловаца; Свет. Ивковић из Митровице; М. Пашић прота и Мил. Пашић капелан из Жабља; Јов. Поповић из Карловаца; Ст. Брановачки, Новић и Монашевић из Новог Сада у име општине; и још многи Срби из Новог Сада за себе пријавише: се као чланови конференције; имена јим пак мислимо није нужно да бележимо овде јер су Новосађани својим лепим бројем и сада на конференцији овој као и свагда потврдили и посведочили своју свест и своје живо саучешће у обштин стварима народним.

После тога изабран је за председника др. Ј. Суботић, за перовођу В. Ђурђевић. Пре свега сагласише се сви чланови конференције у том, да се тај дан 26. фебр. држи најпре предходни договор између самих чланова о оних стварима, које су у програму, што га је г. др. Ј. Суботић од стране одбора члановима предложио, и који смо ми већ саопштили.

На конференцији тој предложио је још А. Сандић, да се у програм узму и привилегије српске као предмет већања. А адв. Миша Рогоулић из Вуковара предложио, да се ствари у Срему као питање и тачка за већање у програм узме.

Др. Свет. Касапиновић напротив предложио, да се још одузму из програма питања о граници и о саборским закључењима од 1861 као предмети већања на овој конференцији, пошто је већ први и други предмет у програму — сабор и организација нар. странке врло важан и замашан, то ће требати времена, да се о њима конференција споразуме и закључке донесе, а питање о граници и о саборским закључењима колико је свако по себи замашно и важно, јоште је уз то нерасветљено и доста замршено, те би много времена и посла требало, док би се о њима што решити могло.

Цео програм као и сви ови предлози предани су затим једном пододбору, да о свему том своје мњење после подне конференције поднесе. А питање о сремским стварима остављено је одбору састављеном из Сремаца, да приправе и поднесе конференцији своје предлоге у том погледу.

У пододбору је А. Сандић предлог свој о привилегијама подупро разлозима тим, што се привилегије наше обилаве угарским законом о цркви и школи нашој, и што граничари као апатан део народа српског ако се данас сутра провинцијализују, морају за становиште своје

такође привилегије да узму, с тога би требало, да се то претресе, пречисти и према данашњем дугу времена сходно удеси. Пошто пак о привилегијама српским нема разних назора бар у нашој нар. странки, и пошто привилегије наше нису обиласке тек привилегије, него су оне раста сепаратна и зато немогу се оне узети као питање какво нити се у њих сме дирати ни тврдити то, да има што није према духу времена. А ако би јих у претрес узети требало, имао би то само сабор као народни орган чинити, а никако немогу бити предметом већања садашње конференције. И с тога је решено, да се питање о привилегијама нема као засебни предмет у програм ставити.

О питању војне границе сагласише се сви чланови пододбора да се конференција неупушта саду у мериторно решење, почем су у тој ствари још многи разни непречишћени назори, и што није још свестрано расветљена ствар, а и у народу у граници непоударају се још свуда једнако мњења и жеље.

С тога се у пододбору реши, да се о тој ствари разговор поведе у појединим местима границе, да се тако покупе мњења и жеље граничара, па да онда више места изашаљу своје мњење у Панчево и да ови приобште одбор своје назоре, а одбор онда да претресе то питање свестрано и да изнесе предлоге формуловане пред конференцију, која ће се у ту сврху само сазвати. Чланове у тај одбор да бирају ближа околна места у граници и то Панчево, Земун, Митровица, Бела црква, Карловци и Тител. Панчево као највеће место да узме у тој ствари иницијативу и да у своје време конференцију закаже.

Исто је тако пододбор и за саборска закључења од год. 1861 решио, да се састави одбор, који ће закључке те са свих страна претрести и расветлити те мотивоване предлоге донети пред конференцију, што ће се тога ради одредити.

Одбор састојећи се из сремских изасланика које ради краткоће времена које опет и тога ради, шта јих небијаше из више места и више чланова, није могао у ствари сремској приуговити формуловане предлоге и с' тога се морало одустати за сада на овој конференцији од већања у тој ствари.

Пододбор је са већањем својим био до 4 сата по подне готов, и у 4 сата је саопштио своје предлоге предходној конференцији.

Сви предлози пододборни усвојени су у предходној конференцији како у погледу привилегија, тако и у погледу питања о граници, а у погледу питања о закључењима саборским од год. 1861 усвојен је пододбором предлог с' додатком, да у одбор за то питање бира чланове из Баната још озем Кикинде и Бечкерек.

Пошто су тако ти пододборни предлози усвојени, приступило се к већању прва два предмета у програму означена, — о сабору и о организацији народне странке.

На прво питање у програму: какав сабор да се сазове? изјавише се сви чланови како у своје тако и у име општине које су јих изаслали, да се одгођени сабор сазове.

О другом питању: ко да сабор сазове? повела се дужа дебата.

Суботић: Патријарх као бивши председник на сабору умро је, а администратор заступа патријарха у цркви ал не и у председништву; ко дакле сабор да сазове?

Брановачки је, да се сабор преко администратора сазове, пошто је то најсигурнији и најкраћи пут и начин.

Кречаревић моли, да се тај пут и начин одређеније означе, јер можда администратор неће тети сабор да сазове.

Грчић предлаже, да из конференције одбор позове администратора, да овај настоји, да се што пре одгођени сабор скупи. Ако он неби тео, или би држао да није властан да сазове сабор, онда да иде један већи одбор краљу па да иште да се закон врши.

М. Поповић: Администратор није председник сабора још, па зато га он неможе ни сазвати. Са правног гледишта има се ићи у право тамо, одкуд и само право извире, а то је да се краљу иде и министру и тим путем да се сабор сазове.

Јоановић пристаје уз Грчића; ако администратор узмете с нама, ми смо вега тим добили за нас; ако не узмете, онда смо бар на чисто са њим. Закона о сазивању сабора не-

мамо, то ћемо тек да створимо; а администратори су и пре саборе сазивали.

Др. Касапиновић: ваља да што пре до сабора дођемо; из економије са временом препоручује и предлаже да се усвоји закључак панчевачке конференције, да општине пошаљу депутацију краљу.

Кречаревић пристаје уз последње.

Нинковић није за то да администратор сабор сазове, јер је он само владин субштитут а није изабрани поглавар народа; није ни зато, да се иде краљу, јер се тим крши право аутономије, него да сам сабор и то или посланици одложеног сабора или њихов одбор да каже администратору, да он као егзекутива изврши жељу народа и да сабор сазове, или да краљу иде и да иште сазив сабора.

Суботић: Сабор сазвати може само онај, који на то право има. Право има одгођени сабор да сазове председник. Но председника сада нема. Да администратор као егзекутива народа сабор сазове или краљу за то иде, то онда може и сам народ чинити. Администратор као такав права нема сабор да сазове, јер није председник, и ако је пре кад администратор и чинио, чинио је то и онда по краљевом налогу. А кад администратор сада одгођени сабор сазове, онда се отуд може и мора изводити, да је он и председник тога сабора, а то несмемо доустити. Патријарх има лична права, која се немогу пренети ни на кога другог осим опет само на патријарха, као што је то и у синоду; па тако је и председник што.

Ал ипак пошто је администратор као неки заступник бившег патријарха као предстојника у цркви, да га необилазимо, него да ми кажемо, да идемо да се споразумемо у начину сазива. Закон каже, сабор овај има сазвати онај, који га је и први пут сазвао, па кад немамо редовног органа за то, да одемо са нашим администратором најпре министру, и да тако у споразуму са администратором код владе радимо, да се овај сабор сазове.

Др. Павловић је за предлог Суботићев како са стране праксе, тако и са стране закона, јер сада има у закону установа о сабору и његовом сазивању, па министар има закон тај да изврши.

Рогоулић: последњи предлог вређа аутономију; него администратор да сазове сабор, јер он несазива нов, него одгођени сабор, који ће тек да буде организаторски сабор.

Ст. Бранковић: да иде одавде и из највиших места депутација краљу.

Нинковић: ако министар небуде тео у том да ради, да се сабор овај сазове, то смо ми онда наше право из руку дали влади; то би се имало чинити само онда, кад би се нов сабор сазивао, ал ово је одгођени сабор, с тога је, да депутација каже администратору, да га ошумоћава да сабор сазове.

Др. Костић: већа је опасност, ако идући влади аутономију напустимо, а мање опасно је што би администратор из сазивања сабора изводио тобож право председништва, за то је и он, да се позове администратор да настави одгођени сабор.

Грчић: администратор нека јави влади, да ће да сазове сабор; он волије од аутономије сада мало окрњити, него с главе се свађати.

М. Поповић: пошто се Суботићев предлог судара са његовим, пристаје уз предлог Суботићев.

Суботић: ми иштемо да министар по дужности и одговорности његовој закон извршује, а никако га немолимо за милост.

Брановачки: као што се сабор сазива тако се мора и наставити; у закону стоји, да се сабор преко патријарха сазива, с тога је дакле, да администратор влади каже, да је жеља народа да се сабор сазове и да предложи влади рок када ће сабор да сазове.

Председник реасумира говоре и мњења и формулије предлога три. Грчићев: да се позове администратор, да сабор сазове. Брановачког предлог да администратор влади предложи сазивање сабора заједно са роком. И свој предлог: да одбор у споразумљењу са администратором од министра иште, да он изврши закон, који је овај одгођени сабор сазвао. О тим предлозима ће се сутра у јавној седници решење донети.

Треће питање: кад да се сабор сазове реши предконференција једногласно: да се сабор маја месеца сазове.

И на четврто питање: кога да сазивач на сабор сазове — реши се да се сви чланови одгођеног сабора сазову.

Пето питање: којим начином да сазивача позовемо, да сабор сазове, остављено је да се реши онда, када се друго питање коначно решило буде.

На питање шесто: шта да се на сабору ради? — закључи предконференција, да се пре свега организује сабор, изборни и пословни рид изради, а после нов сабор да друге ствари уређује. Но оставља се увиђавности посланика, да осим организације сабора изборног и пословног реда уреди још најбитније ствари, које никаквог одлагања не трпе.

Затим позове председник, да се чланови конференције изјаве о тачки седмој у програму, наиме што се тиче начела у погледу оних саборских чланова, који су мандате подожили.

Кречаревић: Полагање мандата изван сабора неможе сабор сматрати као такво.

Брановачки: Полагање мандата је донде приватна ствар, док на сабору било није, и мандатополатагељи могу дотле полагање мандата натраг узети, док пред сабор недође.

Чолић наводи, да је званично кроз конзисторије објављено да су посланици мандате подожили.

Др. Павловић: Конзисторије нису орган за то. И правно и практично је, да се пред сабор донесе та ствар, па да се изјаве, ко подлаже а ко не. А то изискује и слога међусобна.

Др. Касапиновић: То ће тако моћи бити, ако они мандатополатагељи на сабор дођу, ал настаје питање шта ће да суде, ако они на сабор недођу?

Брановачки: који дође изјави ће се, узимал мандат свој натраг или остаје да подлаже мандат; у последњем случају одреди ће сабор нов избор; — који недође, позваће га сабор да се изјави и одредиће опет нов избор ако се неизјави или ако мандат положи. На то има сабор право, па ма они сви недошли који су мандате положили, те ће се за све нови избори наредити.

На седму тачку у програму закључила је дакле предконференција, да се мандатополатагељи имају на сабору изјавити, да ли остају при полагању мандата, или мандате своје натраг узимају.

Приступило се сада предмету организације нар. странке.

Предмет овај повери се одбору једном да по нацрту одборског програма за сутра приутовни формални предлог за организацију нар. странке.

Председник саопштава предконференцији један подужи допис митровачког проте г. Милутиновића, што га је он на конференцију ову поднео. У допису том излажу се најпре све мане (!) странке народне — за коју у допису стоји „ваше“ странке, — па онда омет мане друге странке — коју г. дописник зове „наше“ дакле као његове, ал чије и какве то неспомине —, а најпосле и мане покојног патријарха, па онда позива на измирење и међусобну слогу и љубав.

На позив г. председника да се предконференција изјави, жели да се овај допис сутра чита и да се у програм узме, закључила је предконференција, да се допис тај ради своје велике обширности и што нема никаква конкретна предлога, пошто је и нар. странка баш

стала на становиште измирења, као што јој то љени данашњи закључци јасно сведоче, — тога ради дакле да се допис тај сутра нечита, него да се преко њега пређе с тим, да је народна странка збиља већ руку за измирење пружи.

Овде нам се уместно баш види, да споме-немо, да на предконференцији осим проте и капелана Жабалског, проте Новосадског, пароха из Ирига, из Пироша и из Турције ниједног више било није ни из околине па ни из Новог Сада. А сутра дан у јавној седници умножен је број свештеника још са Новосадским парохом г. А. Монашевићем и више ни једним ни из околине па — ни из Новог Сада. Зар се тако прима рука измирења, што ју је народна странка пружила?

На посетку предлаже г. Брановачки; да се ова народна странка, пошто се већ оће да се организује, уз „народна странка“ зове још и „либерална.“ јер неможе се порећи, да и противна странка није народна, јер је из народа изишла.

Суботић: Народна странка је случајно тако назвала се, ал тога ће нестати и бити ће данас сутра све једна странка, а други нека се назову како оће.

Новић је за предлог Брановачког, пошто и на противној страни има цивила.

Сандић: Странка је ова народна названа зато, што је народне интересе заступала, а свештеничка или калуђерска то није.

Ст. Браковић: Да је ова странка збиља народна, сведоче то изјаве од 100 и више община, које су народним посланицима своје поверење изјавиле.

Др. Касапиновић: Народна странка видикује (присваја) права народна; а она зато когод што се није кретила свечано народна, тако ни сад нећемо да се кротимо свечано друкче.

Брановачки: Противна странка ако и несповеда иста начела са овом странком, ипак је народна, кад ју народ бара.

Др. Павловић: Придев „либерална“ је плеоназам; назив „народна странка“ проистиче из њенога појма.

Суботић: И у немачкој је међу једним истим народом назвала се једна странка само „Nationale partie“ за то што начела демократична заступа, па тако се назвала и народна странка зато тако, што за народ ради.

Никовић: Име „народна странка“ предпоставља одма да је друга странка не народна, па ју онда неки зову и назадљачка и чланове њене мразљацима, а то се неможе казати за нашу другу странку, почем у њој има људи који су за литературу и за школу народну врло заслужни.

Пошто је већ 7 сати на вече било, одложи председник даљу дебату о том на сутра.

И већ су плакати међутим овуда огласили, да је сутра у 8 сати јавна седница у дворани „српског друштва за радиност.“

Ово је баш ток договора чланова у предходној конференцији, која међутим није била тајна, него је и у њу приступ сваком слободан био, само што је место у дворани гимназијској било мало; те немогаше толико публице примити колико дворана у друштво радиности.

Долазимо сада на то, да известимо ток и закључења јавне седнице.

се зове „школска секција“ школског одељења, које служи за подизање и издржавање школа и учитеља, за подизање народних јавних књижица, да онај сиромаш, који школу врши и понае шта читати има, и тако се учи, — као подпомагање сиромашне деце да до својих 12—14 година у школу ићи могу, — пак нуз то још треба знати, да код њих женске с мушкима готово напоредо уче, да су просвећеније, слободније и ваљаније него Европљанке, зато подижимо и ми за наше женскије у сваком сеоцу школе, пак ћемо зацело боље напредовати него досад.

Американци обично остављају шестнајести део атара од које вароши и населбина, за ту „школску секцију“.

Американци поштују школско имање више него живот човечији, јер код њих има доста пуне шуме, а и људи одважни који се радо на прецац богате, тако се н. пр. састану по њих 4—6—8 и више људи „сплавција“ који се добро наоружају и алата понесу, пак онда поју уз какву реку па где нају леде и добре шуме а они одмах упадну на секу, нештајући чија је шума праве даске и балване и сплавове пак спуштају низ реку на пазаре, ово су праве шумске харамике, јер ако и нађе газда шуме на њих он им ништа неможе јер они се волу пушкарати и погинути, него шуму коју су за себе заузели, оставити. Али кад им дођу и рекну „то је школска секција, ви као Американци и поштени људи нећете зацело то дирати“ они одмах остављају посао и шуму, извињавајући се „нисмо знали“ и одлазе даље. Овим начином спасавају многи и своје приватно имање.

Но дани су нашег страдања и умног мрт-

Интерпелација

на г. министра финансије.

Видивши из извештаја у српским листовима, да је г. министар просвете рест лањске сабором одобрене субвенције за Новосадуку српску гимназију на порезну касу у Новом Саду асигнирао, и српску црквену общину на ову касу ради подизања исте своте авизирао;

да је пак порезна каса ову своту узаштила на рачун неке преносне пристојбе, коју финансијско званије од куће потражује, коју је покојни бачки епископ Платон Атанацковић фонду српске гимназије Новосадске, но на ту цел у вредности од 40.000 ф. а. вр. поклонно, да се подизање правне академије, у Новом Саду ускори;

са обзиром на то, да за ту пристојбу према финансијском званију по закону оставина покојног епископа исто тако добра стоји, као и фонд гимназије, у коју се, као што ми је познато, финансијско званије пријавило није;

са обзиром на то, да субвенција од државе гимназији одређена им. своју извесну просветну цел, и никако неможе бити предмет секвестра или екзекуције за порез, а још мање за преносну пристојбу, тим мање, што постоји не само оставина дароватеља, него и објект преносне пристојбе, кои по закону у првој линији за преносну пристојбу јамчи;

са обзиром на то, да се чрез узашћење и употребљење субвенције на друге цели, шта више и само отезање њеног издатка доводи редовни тецај исплате професорски плата, и по том и сама настава у забуну, чим се главна цел субвенције осујећава;

са обзиром на последку и на то, да се компромитује ауторитет власти, кад једно министарство једно наређује, а подчињено званије другог министарства ту наређу осујећава — стављам на г. министра финансије следећу интерпелацију:

Је ли са његовим знањем ради преносне пристојбе узашћена субвенција од г. министра просвете Новосадуку гимназији код порезне касе у Новом Саду асигнирана, и ако, чим то правда, ако пак не, намерана ли зашт тај што пре подићи, и исплату субвенције наредити. У Пешти 23. фебр. 1870.

Др. Светозар Милетић, новосадски нар. заступник.

Интерпелација

на г. министра-председника, и односно г. министра финансије.

У бечким листовима у извештају о расправи у одбору за далматинску ствар од 4. марта ов. г. стоји, да је аустријски министар унутрашњи дела на питање о трошковима у Боци-Которској учињени изјаснио се: да је преговор за те трошкове са уг. владом у тецају, но да је у начелу примљено, да су ти трошкови заједнички аустро-угарски.

Из разлога, шт. је изход ствари у Боци-Которској показао, да немир у Боци-Которској није споља проузрокован, нити да је противу државне тенденције ишао, но да је био пород неувиђавности, и невешти мера од стране владе и њени органа, које је уверење и у самом реченом рајхератском одбору одржива и израза нашло; да је дакле немир и утишање немира чисто унутрашња ствар Цизлајтаније;

из разлога тога, што те околности, да је

вида избројани, наш се народ већ отресао зле навике и грехова својих старих цар-кљезова великаша и калуђера, те се неодаје више самом кљашању у славу божију, него и раду на просветном пољу, он се диже да помоћу божијом сам себи помогне по нашој пословици из приче где се утопљеник молио св. Николи да му помогне: „Махни рукама пак ћу ти помоћи.“

Наш је народ узео себи за узор свога српског просветитеља св. Саву, који је оставио, сјајне и великолепне дворе и украсе, те пошао у стран свет, да се учи и ту науку да донесе своје Србију, а његове и самоосталност српске цркве, српске школе од грчки калуђера.

Јесте, народ је српски увидио да му треба извор школу — кроз науку и просвету ићи у цркву, увидио је да ће га слободна школа које је надзор и управа, не у калуђерским, него у народним рукама, у заједници с црквом, до остварења боље будућности довести.

Ово је увидио народ српски те сада и ради и настоји на томе, да поправи старе грехе, сада он имање које је безплодно код цркве лежало обраћа на школе, као Американци своју земљу.

Да је ово истина ево вам доказа. Футог то је село у дојњој бачкој на добра два часа — од Новог Сада — беше негда спашилуц Чернојевића, — староседијоци беху сами Срби, доцније населе туђинци спахије Немце. Футошка општина броји српских душа до 2800 1848—9 године, и ови Срби љуто страдаше од Немаца и Мађара. Али ово су тако ваљани вредни и честити Срби, да нам за углед служити могу, они својим ратарством, својим баштованлуком и сађењем дувана, утераше у лаж Швабоманске културтрегере, јер Шваба мора ово од њих да учи, и ту српска љива,

војска у Боци-Которској, као што је извесно, 14. села, имлоге куће самце, у којима није живе душе било, дакле без стратегијне нужде опљачкала и изгорела, да је све плодове разнела, да је 28 цркви опљачкано и порушено, да је 3 намастара изгорено, да су црквене ствари у безцене јавно продане, да су мртва тела убијени ископанана, и т. д. и т. д. да те околности још неодају унутрашњем немиру онај значај, кои би по прагматичној санкцији заједничку обрану установљавао;

из разлога напоследку на то, да та заједничка војничка обрана, још неуспљавља и заједницу финансијска трошкова тим мање, што би тај начин у власти онострани, овом сабору неодговорни органа стојало, погрешним мерама својима обтерећење ове земље проузроковало — да неби кр. уг. министарство свршеним чином државопривном и финансијском интересу земаља уг. круно прејудиковала, и тим сабор у тако звани и изнуђени положај довела, стављам на г. министра-председника и финансије, следећу

интерпелацију:

Је ли истина, да је уг. влада трошак привојеном утишању немира у Боци-Которској учињен за заједнички признала, или да га за таким признати намерана, и ако на ком законитом темељу, или из који политични разлога то учинила, или уштити кани?

У Пешти 23. фебр. 1870.

Др. Светозар Милетић, новосадски нар. заступник.

Из „Пеште.“

— Пешта 26. фебр. На уг. сабору на дневном је реду буџет министарства земаљске обране. Левица је поднела предлог, да се у буџет уврсти свота за пензије хонвида од год. 1848-9 нарочито пак за удовице и зирчад они хонвида, кои су у тим годинама пали на бојном стању. Вараци, као први говорник левице у тој ствари држао је сјајну беседу, у којој је особито наглашавао, да је уг. сабор у оном дао реч хонвидима, да ће се отаџбина за њи састарати, па да ваља ту реч у име народне чести изкупити. Оваки је предлог левица још пре две године дана учинила била, и влада је онда и то као главни разлог противу тога предлога навела, да би се тиме друге народности уверење наше, зато да се приватним путем приложи на то купе. Вараци је сад побјао тај разлог тиме, да би се друге народности баш одбијањем тога предлога уверење наше, јер вели, нека министар Андраши загледа листу изгинулих хонвида, па — хо се уверити, да је највише Немађара хонвида на бојном пољу пало. Наравно, он није разликовао, колико је од ти Немађара хонвида било, који су с вољом, колико ли који су приморани били служити као хонвиди. Свакако пак бољејмо то признање, да Мађери по себи нису довољни били, да противустану онима, кои су противу њи војевали. Неследује ли из тога, да треба те друге народности задовољити, јер ако је и било године 1848-9. Немађара, кои су које из невоље, које из несвести као хонвиди војевали и гинули, то да се о једне стране свест властите народности све већа шири, с друге стране да могу околности наступити, где ће сила приморавања ослабити.

Међутим и влада са обзиром на увреду

башта не да није грђа од културтрегерова, него је и боља и напреднија. Србин у Футогу не само да непропада, него у кроз пропаст 1848—9 године, бројно и материјално напредује, и нема тога ко ће у Футогу од Србија земље или кућу купити.

Српска општина у Футогу има једну цркву, а црквени капитал ево ово је: 5 четвртина сесеје од 8 ланаца земље, 3 куће осми школе, која је такође сопственост црквена, 5 јутара земље која је приликом комасације црквених припада. Новчана капитала на задужницама подлихвени 5367 флр. 86 н., сада овоме додајте још приход од земље за годину 1869 у своти од 1117 ф. 30 нов. који приход сведочи поштено заузимање за опште добро. — Ово све скупа чини црквени капитал од својих 20.000 флр.

Школа народних има у Футогу три, и то две за мушкку, а једна за женску децу. Зданије школско трошно је, за то су наумили ново школско зданије, где би и учитељи своје станове имали, подићи. Општина је црквена од овог црквеног капитала поклонила школском фонду 3000 ф. а. вр.

Кад дође дан св. Саве ове године, онда браћа као обично по служби црквеној одоше у школу, те узвече реч брат Јован Груић богослов, говорио је о потреби и значају школа и просвете у опште. Затим је мала сеја Марија Черевячка узела реч, те замоли мајке, браћу и оцеве, да подижу школе, да их мале књиги учити даду, да подмладак њима и народу на радост, корист, дикку и понос дорасте.

За малом сејом узвече реч свештеник Ђорђе Груић, те приложивши 10 ф. а. вр. на школски фонд, позва браћу на прилагање.

Подлистак „Заставе.“

Школа и црква у Футогу.

Што је лева рука телу и глави и лицу људском, то је црква својој — глави — своје лицу — своје телу — своје народу и његовом напредку, који треба да подпомаже десну руку — народну — школу, а и пословица то јест, мудрост народна, вели: „рука — руку мије, образ обадвије а тако треба школа цркву — а црква школу, а обе своје тело, свој народ, да знањем и науком и просветом, уче и просвећују, да му тиме његово лице његов образ мију, да светла буде, та без школе немогу ни наши калуђери ни свештеници до цркве и до уживања народнога добра доћи, тако неможе ни народ без знања — науке и просвете, без школа и школског изабражења, до срећног и трајног материјалног благостања, до своје среће — до свести и слободе и до истиног богопознања доћи, та и сам наш безсмртни Доситеј Обрадовић учи нас томе велићи: „Маните се звона и торњева, него школе, школе подижите, школом ћете само доћи до богопознања и до истине.“

Ми се Европљани чудимо, зашто су Американци од нас Европљана за тако кратко време, од како се Америка насељавала, у знању и науци, у проналасцима, у слободи и у многом другом и уреднији од нас Европљана, а особито од нас Срба, али не треба да се чудимо, јер док смо ми гдегод смо дошли, одма земљишта за цркве и манастире остављали и ове градили, а о школама ни мишлица нисмо, догле Американци сасвим противно радише и раде, јер они чим коју населбину или варошиду насељавају и подижу, они одмах оделе један део земље, шуме и т. д. на школе, која

други народности није збиља; прави је разлог, што би одобрење таки пензија значило награђивање „устанка“ и орабљивање „устанка“ у будуће, а то Беч неће да допусти, и зато је изговор на „народности“ влади само штит, који заклања своју немоћ према Бочком притоку, а како је влада већином аристократична, то можда и њој самој не иде у рачун „освештање начела револуције.“ Заступници народности навалише нису учествовали у овој дебати. Романи су т. ј. још пре три недеље дана у овој конференцији закључали, да се неутрално у тој ствари држе. Један је део истина хтео, да се учествује, и то да је подмогне ловица, са изванредном пак, да се с тим непривнаје, да су немађарске народности, које су противу Мађара устале, били оруђе реакције, но да су се за своју народност противу тежње помађарења у законима изражене, и на делу показане бориле. Но други је део држао, да би се тим заоста осећање немађарски народа повредило, и био је пре готов мандате своје положити, него на то пристати. Међу овима су били: Ходос, Борлеа, Кук, Станеску. Већина дакле Романа, да би целање предупредила, сложи се са мањином у томе, да се неговори ни за, ни против, него да се ћути. Прави је пак узрок и већина други био, који ћемо, јер спада у тактику народности опозиције, прећутати. Милетић је незнајући за тај закључак, био се спремао, да говори противу домобранске уставне у опште, једно што је већ на 10 година дана одобрена стајаћа војска од 800.000 војника која је довољна за спољашња непријатеља, да би хонвидство сувишан терет било; друго, што би хонвидство и унутрашњи мир угрожавало докде, док се питање народности, војничко крајине, и свега са тројном краљевском не реши на задовољство дотични народа; треће, што је разкош, трошци на параду хонвиде 4 1/2 милиона фор. докде, док се на буџет просвете може само 1 1/2 милион фор. дати, и док су путови такви, да н. пр. од Кикинде или Сомбора до Новга Сада у зиму треба 4 дана, да се пређу 5—6 штадија; четврто, што се из наменовања при хонвидској војсци види, да немађарске народности истина терет плаћања и служења једнако сносне, али да нема једнакости у уживању пробитака, пошто н. пр. од Србаља нема него два три оцидира у тој војсци. При том би у погледу пензија онај исти одговор дао, који је пре две године дао у кљулу левице, рекавши, да нема ништа против, шта више да одобрава, да се Мађари спрам своји синова, која су војевали, признатели покажу, али пошто смо на том земљишту, да се све народности измире, и да не треба да једни као победитељи према друге стоје, то одобравање воже за услов, да се исто тако поступа и са подобним породицама други немађарски народности, на што је онда Тиса приватно одговорио: да залим Бога, што се не тражи каштига немађарски устале, и на што би се сад јаван проти одговор дао. Но Милетић на представку од стране Романа такође се удружи од те намере — јер је „тежко своје без својега.“ Ипак није се могао уздржати, да у специјалној дебати данас бар четврту од горњи тачака у виду тегобе не разложи. Говор је био кратак, и овај: „Поштовани доме! У смислу закључка своји начелни пријатеља немађарски народности уздржао сам се од учешћа у генералној расправи, али сам приморан, при

Придагање и уписивање одпоче, и мислите сада ћете чути, „и за тили час наје 26 ф. а. вр.“, но то нећу рећи, него чујте на поштутје! За два дана уписивања паде 1000 ф. а. вр., јест браћа, српско словом 1000 ф. а. вр., а биће и која више, јер се уписивање још код оне браће и сестара, која се дома недесише, пројужује. Браћа Футожани прилажу по 5, 10, и 20 ф., а зар мислите да само браћа то чине, та и честите српские футожке прилажу, и нададу се, да од своји мужева, браће и оцева заостану.

Што је право и богу је драго, зато морам још са особитим признањем и хвалом рећи, да су се брат Јован Пантелић (не директор карловачки) него трговац, и општински благајни брат Ваза Петковић, с великим усрдјем око скупљања и уписивања прилога заузимаји.

Имена приложника и прилови доцније ће се јавности предати.

Срби Футожани овим чином показаше да су марљиви за наш општи напредак, показаше да су појмили дух времена и потребе народа.

По знајући да је за напредак народа, за његову слободу за његову свест и јединство, најгорји непријатељ незнање и глупост, и овога ће у сваком пак и у нашем народу дотле бити, докле год буде толико хијамет сиротињске дече и раденика без школског изражања, и докле год не буде јавни читаоница и књижница за народ и раденике, да они после кад из школе изиђу у празним часоцима и о свецима, пак ма и поред чаше вина, читајући користне књиге учее и усавршују.

Тврдо се дакле надати од овако родољубиви Срба као што Футожани делом показују да су,

четврто одсеку будета поворност домобранског министарства обратити на једну околност. У хонвидској војсци има: 20 пуковника, 21 подпуковник, 41 мајор и 82 капетана, не рачунајући овамо коначичке сатније. У тој војсци има од србске народности, колико знам, само један мајор, и један, два ли надпоручика и поручика. Ово је права сатира на узаконену грађанску равноправност; бар се то не може рећи, да су Срби невести у ратним стварима. У аустријској војсци има од србске народности више генерала, још више пуковника, и много други штабални оцидира. Већ је то жалосна истина, да у министарству домобранства, финансије, трговине, комуникација, шта више и у самом правцу служењем министарству правде, изузимајући свега једно два оцидира, нема ниједног Србина, уз пркос законима од год. 1868. шта више и од године 1791; но да је у војсци тако мајушан број оцидира србске народности то се не да разјаснити (из megnagyarazatlan), ако то није зато, што Срби не само да већином нису десничари, него што нису ни Мађари (nem is Magyarok — у свези са речу: megnagyarazatlan.) Желим дакле да министарство обрати своју пажњу на ову околност, да се не рекне, да је земаљски буџет, земаљска каса постала нова повчано-феудална домена (својина) мађарске аристократије; и у опште монопол интелегенције мађ. народности.“

Како је ово из најпредње скамије, гласно, и несавијајући говорио — добро се и слушало, и разумело. Према је то у два сата било, ипак су још присутни били министри: Андраши, Етвеш, Лоњаји, Рајнер, Горове, и као увек Бедеквић. Андраши устане, те одговори. Говор њу његов саопштити, док га стенографски добијем, јер је за нас занимљив, но у главном је рекао: „да има и Србаља оцидира у хонвидској војсци, колико то сад не зна кавати, јер на то није био припреман; признаје, да је жалосно, да у реченим министарствима има мало Србаља, али одбија од себе и од своји другова пребацавање, као да би то замерно било; јачајно се нису способни јавили. Зна, да у аустријској војсци има више генерала србске народности, али и ти нису генерали за то, што су Срби, него што су служили, на напредовали. Он незна које Милетић држи за Србе — ако само оне, кои су његове странке, (Милетић му овде упадне у реч са примедбом: „не само таке, — но нема ни другојачији у поменути министарствима“). Андраши продужи, — но ту немого неколико скрпо у исти ма напоредо речени речу разумеги, но ове даље речи: Он, рече Андраши биће готов, примити у хонвидску војску синове тако ратоборног народа, који се пријаве, и које за способне нађе, и ти ће моћи и генерали постати, као што је и Дамјанић био (Милетић: Дамјанић није био Србин! на питање из неки скамија: да шта је? рече Милетић: био је Мађар) Оволико за сад. Присутни Романи бисе задовољни са то неколико речи Милетића. Мађари иначе с пажњом и мирно слушаду, само с почетка неки приметипе: „дакле закључак“ и „опет nemzetsága“.

Седница је ова с тога знаменита, што скоро није цало таки речи између левице, и Андрашије, и његовог држ. подсекретара Кердаловије. Ту је сваки час устајао и министар, и секретар, да се бране. Особито на грдњу про-

да ће се и она по примеру честитих Панчевача постарати, да уз школе подигну и фонд за подпомагање сиромашне и раденичке дечице, да се ова до своји 10—12—14 година у школи књизи уче.

Ово би врло лако и још више могли учинити кад би н. п. сваки који даје посмртну даћу, мешто ову да даје, половину што би га она стала, у спомен свога мртваца даривао, на речени фонд, те би с овим заоста бољи и трајнији спомен своме покојнику учинио, него с јелом и пићем, које је још из незнабошких времена код нас се увукло.

Српска је читаоница у Футогу већ подигнута, надати се дакле, да ће се полагано и јавна књижница за народ подигнути.

Имали Србина, који неби од свег срца кликнуо: Живели честити Футожани, живели и нигда не малаксали у свом одпочетом раду и напредку, вагда им са њихова честита рада, бијо свегао образ пред српством, а бог би дао да се друге општине на њих угледају.

Ево видесмо Србе Футожане, а да се заштитам како је сада у сремским Карловцима у том леглу спахи-калуђера, шта ту црквена и политична општина ради? раздире се и гложи због неколико несрећних старовољних раздорњака и њихове себичности, но надајмо се да ћеду се једном освестити и забравити, своје свесних људи недостојне личне зајевнице и себичности, те по примеру својих отарах, који бољи од њих беху, а сложити се и напоредо са другим честитим општинама, настати око општег свог и народњег бољка и напредка.

У Карловци на сретеније 1870.

П. к.

тиву штампе одговореше жестоко Чернатони, и Јокаји, јер су од стране владе пале речи: „блато штампе“, „кост, коју левица глођа“ и т. л. Вредно је извод о томе донети.

Кад спомену Чернатонију, морам се вратити на његов говор од пређашње зрете, где је рекао: да су се Мађари одржали противу Аустрије и Москва, а не противу децији претња „народности“. Како су се противу Руса одржали, то ћемо оставити, да се са Русима расправе, нити ћемо овде пресуђивати, колико је уплива имао Краљевград на успостављење Угарске — али то морамо опоменути, да и Срби нису побегени били. Од јувија до септембра ова је сила мађарска на самим Србима лежала, и није ји сломила; битке су губљене, од како је „Хердија“ планове правко, а последњи нападај Мађара — мислим 26. авг. 1849. на Мошорину Срби су сами собом одбали. Да је било још кога Србина говорника — то би се било морало у самом сабору више рећи, јер Милетић пре тога говоривши, није могао више реч добити — али штат се даде прилика.

После речене седнице од среде био је у мађ. „Реформа“ уводан чланак, где се сабор позива, да се у њему организује једна странчица, која ће са гледишта „ултрамађаризма“ исто тако жестоко нападати и сувијати заступнике „народности“, као што и ови чине спрам Мађара, да не морају ту улогу министри и већина сабора, или и сав остали сабор играти као да ми нападамо, ако правцу тражимо. Ко да се не сети ту на басну о „вуку и јагњету“?

„Реформа“ већ из речи; „тамишки банат“ изводи, да „је Милетић на очиглед целом сабору на колац натакао интегритет мађарски.“ А нису ли Мађари сами Банат толико времена Банатом, и Тамишким Банатом звали?

ДОПИСИ.

У. — У Одеси 15. фебруара. На југо-истоку канда се опет наоблачило, и занета врло бурно изгледа. Свему је свету јасно као и бјели дан, да између Аустрије и Турске тајни уговор постоји а о тим уговором прикупљање турске војске на црногорској граници у сајзу стоји. Овде се као извјестно зна, да је руски посланик генерал Игњатијев обзидно Али пашу зашитао, зашто Турска толику војску на црногорску границу као и остале јужне покрајине шаље. Али наша кажу врдо је овамо и онамо и најпосле одговорио је генералу Игњатијеву, да ће Турска мало по мало своју војску наатраг повзати, док Аустрија мир и поредак у которском заливу уреди. Генералу Игњатијеву кажу пружила се ту згодна прилика да неколико крупни речи турском сановнику изговори, и они који су о ствари добро подучени причају, да је генерал Игњатијев Али пашу рекао, да ако се Турци још који пут на аустријским колама повезу да ће заоста на истим и врат сломоти. Аустрија — рекао је генерал Игњатијев — тражила је дуго руске посредственике и руске рубље и предвиђала је у которском покрету почетак југо-славенске револуције, кривше Црногорце и Србе из Кнежевине као да су и ови постркачи которском нереду били, а најпосле уверила се да му ни једног постркача са стране не беше, већ Аустрија сама је устанак у которском заливу имајсторисала, и чврсто је држала да ће јој се згодна прилика пружити да у обећану земљу с оружаном руком уђе и свој губитак кога је у Немачкој и Италији претрпити морала на југо-истоку накнади — Црну Гору с Турском помоћи уништи, и југославенству крај учини. Што мисли Турска и Аустрија да понови тајни углавк између обадвије државе нешто вреди? А зар мисли Аустрија да она и за стогу на југу напред корачити може. А мисли ли Турска и Аустрија да су народи на југо-истоку стадо без чуvara и да је њихова отачбина пустош и непозната земља? (Terza ignognita?) Турска нека се прође Аустрије нека употреби све начине да се равноправност врши, да се оживотворе и нададу нуждне реформе и нека се народи задовоље, и само на тај начин моћи ће Турска још који дан проживјарити, а тајни уговор који може бити између Турске и Аустрије постоји може једној и другој, смрт и суђења дан ускортити. Напредку народњем не може и немојје нико на пут стати. Ни један народ из објести не креће се и не жртвује живот и имовину. Аустрија већ толико година труби и на сва уста урличе, да су руски посредственици и руске рубље незадовољство у славенским земљама прозвели, а до данас неуграби ни једног посредственика још мање и једну рубљу. Ће је народ задовољан и кад му се његова права поштутју, ту посредственици и рубље не могу ништа створити. Сувишно Славени нека траже своја права, а Русија ће се год увери да је тражбена праведна подупира ће исто, а Русија од свога постанка нигда ситничарила није нити ће ситничарити, да ће немире подотрекава. Тако кажу говорио је генерал Игњатијев турском сановнику.

Путници који су овје дана из Александрије овамо допутовали, причају да о погодби вицецраља с цариградским падишом ни спомена нема. Вицецраљ кажу неће ни за једну длаку од свога падиша да попушти. Он се склонно да падиши изда своје оклопнице и пушке острагуше, али да му падиша за исто и готове паре уручи да он за исте себи још боље оклопнице и пушке набавити може. У Цариграду као да су се о свему уверили и зато хоће са свом силом да на вицецраља наорну. У Цариграду кажу велики раздор између падишини министара ради Мисира влада. Неки су министри наговарали султана да збади вицецраља а на његово место његова брата постави, други опет који ствари и опасност која би се из тога породити могла, боље познају, говорили су падиши да се пошто по то с вицецраљем нагоди јер вицецраљ ако до рата дође сам бити неће с њим су Грци, Срби, Црногорци Бугари и Румуни. Сирома падиша кажу незна јели мушко и женско, и тако се збунио да сам незна с кога би краја причео, на прецац као код последњег грчког заплета не може, јер му са стране некако неповољно гуде, особито Москов Ђаур Игњатијев никако му не лака већ му отворено говори што му предстоји. Сувишно мајсторија дипломатије допринеће, па ће се и овога пута падиша с вицецраљем нагодити, а та ће нагодба на версију бити, и моћи ће се као и време променути. Данас ведро а сутра облачно, а то ће толико рећи да мира између вицецраља и падише бити не може, пре или после суклобиће се, и тај суклоб скопчан је са решењем судбине народа на балканском полуострову.

Решење бугарског црквоног питања приближује се к своме решењу. Питање бугарске патријаршије кажу остаће опет само жеља Бугара.

Патријарх цариградски кажу није много противан да се Бугаром нешто више у црквоном питању дозволи, али ипак да се са свим ограниче. Бугари с тим неће задовољни бити и непристаје им ино већ заједно политичку и црквону слободу потражити.

Овде сваки погледа и сваки би рад знати, дали је намесничство к увиђењу дошло, што им Аустро-Мађарско пријатељство допринети може?

Зима је овде попустила и пристаниште је слободно од леда и с данашњим даном пловидба на све стране одпочиње.

С доњег Дунава пашу да Турска неколико наоружани шајка паробродна уз доњи Дунав шаље, а овде се опет говори да су се три руска убодита пароброда за доњи Дунав кренули, од који ће један у Сулини, један у Галацу а један између Галца и Ђурђева службу вршити.

У Сентомашу 25. фебр. Бока је за ових шест месеци била предмет о коме се у целом свету много зборило и писало. Ми смо оде као браћа такође сваки даном о њојзи мислили, њеном јуначству радовао се, јер је тиме понос србског имена опет од непријатеља признат и уважен. Радовање наше било је и јесте основано на природи братског осећања, па о тога, чим се у нас разнео глас, да ваља јуначкој браћи, која свој иметак у боју погубише помоћи, одма се оде установио одбор од 10 лица, те се куплења добровољних прилога својоки прихватио. Резултат одборовог рада показаше доле први низ на брзу руку скупљених прилога, који изводите у вашем цвеном листу штампати, а новце смо на именовану адресу у Трет позлали, знајући да је брва помоћ браћи нашој нуждна. Што се даље скупило буде, то ће се опет обнародовати.

У Г А Р С К А.

Министар Етвеш поднео је у седници угарског сабора од 22. фебруара следећи

Законски предлог

о равноправности и слободи вероисповести. Предлог гласи:

- § 1. Сваки сме на какву веру слободно упражњавати и исту у границама земаљских закона и спољно изражавати и упражњавати.
- По томе несме нико бити спречен у упражњењу вероисповедни церемонија које нису у опречи са законима, и нико не сме бити присиљен на одржавање какве радње која се с његовом вероисповешћу не слаже.
- § 2. Квалификација за вршење грађанских и политички права сасвим је неопходна од вероисповести.
- § 3. Нико не може прописима своје вероисповести или своје прве бити решен од испуњења на какви законом одређени грађански дужности.
- § 4. Држављани се смеу у границама закона земаљски и придржавајући се исти слободно састављати у вероисповедне корпорације (теле.) односно у цркву; своју привену организацију (уређење) сами доноси и утврђују, и у свима својим религиозним и црквеним стварима сами доноси нужне мере.
- Вероисповедна тела или цркве су у погледу права и дужности међу собом и према држави на једнако постављена.
- § 5. Држава упражњава право највишег надзора над црквама, и она вероисповедна тела која још до сад нису призната била, имају своје органске штатуте поднети држави да би јој могућним учинила тај надзор: даље су дужна сва вероисповедна тела, дакле и она досад рецисирана, од времена до времена предузимане промене у својој црквеној орга-

низацји, као и повремено избране највише званичне власти подносити, а тако исто и закључке и протоколе који се у главним скупштинама истих донесу.

У случају да влада у поднелим по смислу овога закона, штатутима или скупштинским закључцима на кога вероисповедног теда нађе какву тачку, која се земаљским законима у опречи стоји, или пак да у науци или ригуосу какве до сад законом непризнате садржити нађе какву тачку која вређа морал: то она може исту уклонити, али је дужна ту стару у најкраћем времену поднети на законодавно решење.

§. 6. Сва права која је држава у погледу на римско- и грчко-католичку цркву досад упражњавала (и која из фактично одношаја, који се у тесној свези тих цркава са државом за толико стотина година развише, истачу) задржавају се и у будуће докле, док се те цркве такође на основу самоуправне неорганизују, и оне своје закладе и своје особено имање, које сад по смислу зак. чл. 1848: III. §. 6. под управом државне владе стоје, — не предаду ни се на руковање законом која се има на ту цел довести.

§. 7. У управи на патронатским одношајима и саопшца visitatio лежећем делању донеће се нарочита законска одређења; донде остаје у снази дојакочења пракса.

§. 8. Свака особа која је навршила 18. годину, сме из једне вероисповести прећи у другу пошто се двапут пријави своје свештенику или црквено општинској власти, као што је за случај прелазка из једне вероисповести у другу зак. чл. 1868: 58 §. 3—8 наређено.

Женске по удади, и ако нису навршиле 18 год., смеу прећи.

Сви вероисповедни чини прелазећага по његовом предласку имају се пресуђивати по доктринама оне цркве, којој је дотични прешао, и начела оне цркве коју је оставио не вежу га више ни учему.

§. 9. Вероисповедна разлика нема утицаја на правољазност грађанског брака.

Држава са свога гледишта сматра брак као грађански уговор, који она по својим сопственим законима цени.

Сваковрсне правне одношаје брака уредиће особити закон са погледом на горња начела, и министар правде подиће сабору законски нацрт на ту цел.

До осветљања (санкције) тога закона о грађанском браку, остају у пуној важности у погледу на склапања и разрешење брака, као и у погледу вођења матрикала, досад постојећи закони и уобичајена пракса.

§. 10. Родитељима остаје на вољу да децу своју одгоје у којој вероисповести хоће.

Ако се родитељи неби у томе споразумели могли, онда мушка деца сљедећу вероисповести оца свога, а женска, матере све докле док неумогу самостално (§. 8.) о својој вероисповести решити.

Међу родитељима углављено споразумљење, ако је дотично дете своју седму годину навршило, не може се више мењати.

§. 11. На гробљима, која су заједничко (комунално) земљиште, могу, односно треба да се сарањују лица на које вероисповести.

Свако вероисповедно тело може на свом сопственом земљишту одељено гробље основати.

§. 12. Сви садашњем закону у опречи стојећи стари закони и наредбе овим су укинати.

§. 13. Извршењем овога закона бавиће се министар боготства и односно министар правде и унутарњи дела.

ТЕЛЕГРАМ УРЕДНИШТВУ „ЗАСТАВЕ.“

(За прошли број доцкан стигао.)

Пешта 28. фебр. На Реди (Фијуми) скинуо народ мађарски грб и метуо хрватски. (Извешћа отуда која касније стигоме јављају, да није демонстрацион скинут грб, него да су франци носимајући (?) мађарског поставили на порезно знање хрватски грб.)

Из Пеште нам јављају да је новосадски посланик 2. ов. мес. поднео жалбу овдашње политичне општине (коју смо уз један од пређашњи бројева овог листа разаслали) сабору.

НОВИЈЕ.

— „Остену“ пишу из Котора да се необистињава вест; да се турска војска повлачи са пригорској граница; напротив на обема странама оружају се што већма. На ово примећава исти лист, да се из тога најбоље може увидети вредност гласова које неки немачки листови доносе, да је кнез Никола по савету петроградског кабинета решио се у Цариград поћи ради решења спора пригорско-турског.

— Из Букурешта јављају да је порта поикала од румунске владе, да јој се издаду бугарски уководи. До сад још није румунска влада ништа учинила што би је жигосало као извршиоца целатоски намера портани, те се према томе држи, да ће и овај захтев портани проћи на лијо.

— У Цариграду у име бугарског народа чине преговоре са портом Бугари: Семков, Геновић и Михајловић, а народна бугарска странка преко свога органа „Слободе“ протестује противу тога чина изјављујући, да споменута тројица, нису овлашћени у име бугарског народа речи повести, ни преговоре водити.

— Шпански листови уверавају, да ће одмах по докончаном саветовању о ограничним законима, ако дотле суверена не нађу изјавити, да су своје конститутивно посланство свршили. Онда ће као обични кортеси даље наставити своје деловање, и општим гласањем наименоваће сенат. Говори се да ће се том приликом прерогатива владаочева пренети на Серана.

— Из Задра се јавља, да је било нереда

при изборима општинског представништва, но да је ред повраћен интервенциом војске (зар опет војске! У.)

ДОВРОВОЉНИ ПРИЛОЗИ

скупљени у Сентомашу на Бокесе.

Гедеон и Лаза Дуњерски 50 ф. Паја Ђорђевић 20 ф. Паја Ђорђевић млађи 10 ф. др. Божићар Павловић 20 ф. Лаза Д. Манојловић 10 ф. Велимир Ђукић 10 ф. Ваца Јакшић 15 ф. Персида Јакшић 10 ф. Нина Ђорђевић 10 ф. Тоша Ђорђевић 5 ф. Младен Манојловић 5 ф. Јерлина Манојловић 5 ф. Браћа Р. Стефановић 10 ф. Паво Петровић парох 10 ф. Илија Јанковић 5 ф. Јулијана Бугарски 5 ф. Јулијана Јанковић 1 дук. Ана Манојловић 1 дукат Галиша Манојловић 5 ф. Тријун Каћански 4 ф. Ана Каћански 1 тал. у сребру. Ваца Каћански 5 ф. Рада Каћански 5 ф. Мита Дракулић 5 ф. Стеван Динашки 5 ф. Новак Динашки 5 ф. Ваца Нићин 5 ф. Тоша Радишић 5 ф. Исак Великић 5 ф. Мита Гложански 5 ф. Паја Манојловић 5 ф. Милиц Петровић 5 ф. Јован Николић 5 ф. Љубица Николић 1 ф. Никола Јошић 5 ф. Екатерина Сарић 5 ф. Милица Јошић 5 ф. Гавра Гртур 5 ф. Младен Грегоровић 5 ф. Евица Николић 5 ф. Јулијана Дуњерски 5 ф. Мита Алексијевић 5 ф. Јован Манојловић 5 ф. Лаза Манојловић 5 ф. Певачка дружина 11 ф. 63 н. Здравца јуначкој Боји 2 ф. Марија Гавански 4 ф. Јулијана Петровић 3 ф. Јован Настић 4 ф. Лаза Каћански 5 ф. Урош Мушички као гост 5 ф. Тоша Хаджић 5 ф. Симеон Мајински 3 ф. Тоша Манојловић 2 ф. Паја Каћански 2 ф. Лаза Сарић 2 ф. Милош Девечерски 2 ф. Јован Јовановић 2 ф. Аврам Петровић 3 ф. Стеван Настић 2 ф. Шандор Јанковић 2 ф. Сима и Рака Србанов 2 ф. Никола Лекић 2 ф. Милош Гложански 2 ф. Гавра Попов 2 ф. Јеца Аћански 3 ф. Софија Продановић 1 рубљу. Милош Продановић 3 ф. Аврам Дуњерски 5 ф. Никола Селкић 2 ф. Новак Голубски 2 ф. Мита Теодоровић 3 ф. Јеца Иванчић 2 ф. Деда Ваца 2 ф. Марија Т. Гавански 2 ф. Пера Дуњерски 5 ф. Евица Манојловић 10 ф. Један гост Пера Дуњерски 15 ф. Анђелија Дуњерски 1 дук. Радо Мудрински 3 ф. Пера Мудрински, Лаза Михајловић 1 ф. Нестор Миковић 1 ф. Адам Николић 1 ф. Ласа Нићин 1 ф. Младен Стефановић 1 ф. Јосим Николић 1 ф. Паја Дамјановић 1 ф. Влада Миковић 1 ф. П. Стојић 1 ф. П. Илић 1 ф. М. Рубић 1 ф. М. Милетић 1 ф. Морић велики 1 ф. Ђ. Теодоровић 1 ф. Мила Каленић 1 ф. Венц. Тахе 1 ф. Христина Милетић 1 ф. Ст. Роган 1 ф. Марија Роган 1 ф. Ваца и син Сивачки 1 ф. С. Вргов 1 ф. Н. Ференчев 1 ф. П. Благојевић 1 ф. Л. и М. Бабин 1 ф. М. Регулашевић 1 ф. М. Швајчки 1 ф. Ђ. Николић 1 ф. Белић Танасија 1 ф. Јаша Јурковић 1 ф. Тоша Јурковић 1 ф. Пера Јурковић 1 ф. Паја Гложански 1 ф. Урош Путник 1 ф. Ваца Продановић 1 ф. Ваца Поповић 1 ф. Ненад Парошки 1 ф. Паја Капларски 1 ф. Дмитра Шарчева 1 ф. Милош Стражинић 1 ф. Рада Бранков 1 ф. Иса Субаков 1 ф. Живко Николић 1 ф. Пера Лекић 1 ф. Ваца Дебељачки 1 ф. Јаша Дебељачки 1 ф. Новак Миковић 1 ф. Ацо Дебељачки 1 ф. Савета Савачевић 1 ф. Пера Јанковић 1 ф. Трива Путник 1 ф. Јован Попић 1 ф. Морић Крауц 1 ф. Морић Кош 1 ф. Стеван Бабић 1 ф. Јосим Вајбергер 1 ф. Дескал Ђорђе 1 ф. Ана Јошић 1 ф. Ђока Мудрински 1 ф. Јеца Пивнички 1 ф. Иса Субашић 1 ф. Љубица Субашић 1 ф. Марија Пивничка 1 ф. Лаза Гавански 3 ф. Сима Алексијевић 50 н. Ваца Троторов 50 н. Аца Огњановић 40 н. Мирко Белић 50 н. Пера Ковачевић 40 н. Сима Радовановић 50 н. Пања Кудачин 60 н. Кица Баћански 50 н. Аца Лекић 50 н. Лука Глуваков 50 н. Ђока Рукић 50 н. Леополд Грос 50 н. Милош Каћански 50 н. Новак Миросављевић 40 н. Лаза Гавански 5 ф. Лаза Еремвић 1 ф. Стојановић 1 ф.

Свега 568 ф. 3 дук 1 т. и 1 рубљу.

Прилози на срб. нар. позориште.

Приход од ковчежића за цел у 1869. год. Нови Сад 1228 ф. 92 н. 1 дук. Карловци сремски 194 ф. 8 н. Сомбор. 183 ф. 70 н. Вршац. 140 ф. 19 н. 1 руб. по руб. 5 цванц. 3 по 20 коп. 3 по 10 коп. и по цванц. Осек 87 ф. 60 н. Сентомаш 79 ф. 35 н. Ерденик 55 ф. 93 н. Митровица 55 ф. 25 н. Ст. Бечеј 53 ф. 25 н. Рума 44 ф. 35 н. Елемир 40 ф. Бечкерек 37 ф. 64 н. Кикинда 35 ф. 43 н. Бела Црква 33 ф. 20 н. Нови Бечеј 30 ф. Меленци 26 ф. 90 н. Мола 22 ф. 81 н. Приг 22 ф. Перез 16 ф. 70 н. Ковиљ 16 ф. 54 н. Суботица 16 ф. 14 н. 1 цванц. Шид 15 ф. Падеј 13 ф. Ст. Градишка 9 ф. 71 н. Србски Неузин 8 ф. 30 н. Илок 8 ф. Врањево 7 ф. 80 н. Драг 7 ф. 30 н. Турција 5 ф. 71 н. Жабал 5 ф. 71 н. Нештин 5 ф. Ст. Кер. 4 ф. 77 н. Черевци 4 ф. 60 н. Чуруг 3 ф. 82 н. Мотори 3 ф. 78 н. Ђурђево 3 ф. Врдин 3 ф. Петрово Село 1 ф. 20 н. (Свега 2529 ф. 68 н. 1 дук. 1 руб. и по руб. 6 цванц. 3 по 20 коп. 3 по 10 коп. и по цванц.)

Течајем год. 1870 стигло је прилога из ковчежића:

Темпшвара 106 ф. Сомбора 54 ф. 3 н. Митровица 42 ф. 91 н. по н. Вршце 29 ф. 20 н. Мола 25 ф. 50 н. Арада 25 ф. Мокрина 24 ф. 50 н. Винковца 17 ф. Аде 14 ф. Суботине 12 ф. 80 н. Ст. Градишка 7 ф. Нештина 3 ф. Каћа 2 ф. 50 н. Петровог Села 50 н. (Свега 363 ф. 94 н. по н.)

Места ће још има ковчежића, не су прилоге послала.

Пачево, Земун и Вокувар (новци у својим штедионицама) Тигел, Футог, Вановци, Пешта, Будим, Беч, Каменица, Лединце, Сента, Вешка, Добановци, Чакова, Голубинци, Валегини, Ковин, Ст. Пазова, Моронић, Бачинци, Кленак, Визић, и Суоен.

Српско народно позориште.

У четвртак 5. марта први пут: „**Да је мени лећи на упрег.**“ Лакрија у 1. радњи, по немачком за српско позорицу удесно Сава Рајковић. За тим први пут: „**Мило за драго.**“ Шаљива игра у 1. радњи од Рожера, посрбио К. Триковић. Пре свега: „**Пркос.**“ Шаљива игра у 1. радњи с песама, посрбио др. Јован Андрејевић, музика од А. Максимовића.

Трговина и обртност.

Пешта 27. фебруара. Рађа са раном беше данас врло ограничена. Шенице се врло мало продадо, цене се тврдо држале. Раж, јечам кукуруз и зоб држе се на цени али имају слаб обрт. Званично су забележене следеће продаје: потиске шенице 1500 мер. 86 фун. по 5 ф. 26 нов. банице 2000 мер. 84 и по фун. по 5 ф. 26 нов. банице 600 мер. 86 фун. по 5 ф. 10 н. све на три месеца, 500 мер. 85 и три фртаља фун. по 5 ф. 20 н. горњо-земске 2000 мер. 86 фун. по 4 ф. 10 нов. обоје каса и све по целој цени. Ражи 1200 мер. 78—90 фун. по 3 ф. 10 н. 600 мер. 77 1/2—80 фун. по 3 ф. 5 н. обоје на три месеца.

Поштанска берза и житара од 28. фебр.

Цене ране.	Обрт.	Тежина.	Цена од ц. цент.
Жито бан. ново	слаб	83	4.30—4.45
" " "	"	84	4.55—4.65
" " "	"	85	4.75—4.85
" " "	"	86	5—5.10
" " "	"	87	5.15—5.25
" " "	"	88	5.30—5.40
" потис.	"	83	4.40—4.55
" " "	"	84	4.65—4.75
" " "	"	85	4.85—4.95
" " "	"	86	5.05—5.15
" " "	"	87	5.20—5.30
" " "	"	88	5.35—5.40
" бачко	"	83	4.35—4.40
" " "	"	84	4.55—4.65
" " "	"	85	4.75—4.85
" " "	"	86	5—5.10
Раж нови	јак	78—79	2.95—3.05
Јечам	"	68—70	2.40—2.70
Зоб	"	44—48	2.10—2.20
Кукуруз бан. ст.	миран	"	2.60—2.65
Писуљ	"	85	"
Проја	јак	80	2.90—3.—

Еурв ефекта.

	нов.	роба.
Уг. жељез. зајам в 120 ф.	108.25	108.50
Адеоунг. баница	100	101
Уг. опште кредит. банка	89	90
Франко-уг. банка	53.25	53.50
Уг. хипот. банка	"	"
Уг. земљишна кредитна банка	90.50	91
Акције српске банке	60	61

Телеграм бечке берзе од 2. марта.

5 проц. метал.	61.40
5 " " мај.	"
5 " " нов.	"
5 " нар. зај.	71.30
1860 држ. зај.	97.90
Аџ. нар. банке	725.—
Кредит. акције	283.—
Лондон	124.05
Сребро	121.10
Дукати	5.82
Уг. Растворенице	78.75
Темпшв.	77.50
Ердељске	75.50
Хрв. слав.	83.50

ОГЛАСИ.

Едикт.

Суд сл. вр. вароши Новог Сада овим усљед прошле наследника Јаме Рајковића Грбића и на основу § 580 чл. зак LIV од год. 1868 позива све оне који налазе да право наследно по реченом Јаме Рајковићу Грбићу над његовом непокретношћима имају, да се за 45 дана рачунајући од трећег уврштења писмено код овог суда пријаве, што ће се иначе непокретности пријавившим се наследницима предати односно на имена њихово преиспити дати. — Суд сл. вр. вароши Новог Сада 7. марта 1870. Јован Радовановић с.р., варошки судија.

74—3—3

ОГЛАС.

Од патриаршеске прошле године загађене Аде преко од Карловаца давање се половина износећи 1100 катастр. југара у целом или у деоницама за текућу економичну годину под аренду.

Ко би ову земљу узети хтео, нека дође на лиценцијацију, која ће се на тај конач дана 7. (19.) марта о. г. у 9 сати пре подне на лицу места (у Ади) држати. Благни услови дознаће се на самој лиценцијацији.

У Карловцима 6. марта 1870. 66—3—3

Од управе српски народни фондова.

Стечај.

За попуњење учитељског места у новоустановљеној предградској школи стечај се отвара. Годишња плаћа је у готовом новцу 500 ф. а. вр. и слободан стан, на школског послужатеља 40 ф. за огрев школе 52 ф. 50 нов. а на писарничке ствари 12 ф. 60 нов.

У смотрењу предавања науке у овој сад тро класној школи подлажи г. учитељ својој наредби школске власти и општине.

Назбрати бити жељени позивају се, да добро инштитуирање молбенице до 15. марта о. г. овој општини поднесу.

Из одборне седнице српско црквене општине у Ст. Бечеју 2. фебруара 1870. 70—3—3

Натјечај.

У сљед овлашћења овог објављеног вијећа отвара се натјечај на упражњено мјесто објављеног тајника с којим је склопача годишња плаћа од флорина 800 ав. вр. Дотичне молбенице од натјечатеља имају бити послате овом управитељству до посљедњи мјесеца марта т. г. а из њих свједочанства учињени наука, као и она од доброг гласа и понашања и подпуног знања српског, уредног језика, и уједно способно знање италијанског језика. Бити ће дата преимућност оним натјечатељима кои до-

кажу да су извршили законске науке, и да познају немачког језика.

Из објављеног управитељства Брџег Нови, (10.) 22. фебруара 1870.

Мјесто господин начелника

Мито Мрша, присједник.

67—3—3

Натјечај.

На грчко ориент. објављеној школи у Лазама, упражњено је место учитељско, из узрока штоје досадашњи учитељ Стеван Радосављевић Други звање добио.

Са овим звањем школчина је месечна плата од 10 ф., стан у натури и 10 хвати дрва годишње, са уживањем вртног земљишта од 463 град хв.

За попуњавање овог учитељског места испити се конкурс са тим додатком, да компетентни њихове прошле са прописаним учитељских способностних сведочењама, путем њиховог гредпостављене власти, која би и квалификацију дотичног компетента приложила имала, најдаље до последњег марта т. г. код крајшке Бродске регименте број 17 припослати имају.

Винковци, на 4. марта 1870.

68—3—3 Винковачка компанија.

Др. ЂУРА КИШ

лечник очију и ушију, управитељ болнице од очију у

Суботици,

лечи у свом стану од 8—11 сати пре подне. Сироте бесплатно. 69—2—4

Др. Петар Станковић

А Д В О К А Т

у Осеку,

има своју писару у гор. граду у кући Делиманћа. 75—1—3.

Грађанска трговина

АВЕДИКА и ЖИВАНОВИЋА

у Новом Саду,

потребује једнога спомоћника кои српски, немачки и мађарски говори. 76—1—3.

Промена стана.

Јављам мојим штованим пријатељима, познаницима и свима мушттеријама, да сам моју радњу од „два црна орла“ у моју сопствену кућу код

„ДВА ФЕЊЕРА“

на житној пјаци у темеринском сокаку престоно.

Тиме сам дошао у таки пријатни положај, да сам у стању моје штоване мушттерије са ЧЕТВОРОУВИМ СИРЊЕТОМ послужити (у који се један аков сирџета три акова воде узети могу, а да вкус и потребну јачину одел задржи.)

Даље се у моме стоваришту налази припадна ракија од ране (један аков исте смешан са једним аковом воде, даје ОБИЧНУ ЧИСТУ РАКИЈУ); у већим и мањим квантумима праве комовице, сремске шљивовице, од 35 гради шпиритус, тако исто и најфинији шпиритус, рум и разни ликери по цени, колико је год могуће мањој.

Нови Сад 17. фебруара 1870.

60—5—10 Аврам Рабштерн.

ОГЛАС.

Долеподписаном част је поштованој публици јавити, да је имао срећу фотографисати снимити посланике народне странке са народног сабора год. 1869. Слике су у најлепшој величини а цена им је умерена од 2 ф. а. вр. Даље му је приметити, да су његове собствене и верне слике само те, где се доле бели печат са његовим подшпом налази. Ко пак жели имати, може их код мене наручити по наплати (ret Nachnahme). Моја је радници у Митровици.

У Митровици, 24. фебруара 1870.

72—3—3

Г. Кнежевић,

фотограф и уместни живописац.

Оглас.

У Меленци дшт. вел. кикиндском продајем својевољно, мој из 1 по ланца состојећи се виноград, празан кућевни грунт под бр. 538 и два ланца ритске земље, ко жели све или поједино купити, нека се изволи на мене подисаога писмено или усмено обратити.

Ст. Д. Шићаревић

трговац

73—2—3

у Вел. Кикинди.

ГАЛАНТЕРИСКА ТРГОВИНА

ЈОВ. ПИЉЕ

у Сомбору,

потребује једног спомоћника, кои би имао воље могао би одма место заузети. 57—6—6.